

**Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына
жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу серебин даярдоо боюнча
Координациялык комиссиянын жыйынынын
ПРОТОКОЛУ**

(сурамжылоо жолу менен добуш берүү аркылуу)

2020-жылдын "23"-апрелиндеги № 16-36

Төрага: Кыргыз Республикасынын вице-премьер-министри, Координациялык комиссиянын жетекчиси, Асрандиев Э.Ш.

Катышкандар:

Комиссиянын мүчөлөрү: Алыбаев А.Ш., Солтонбекова А.К.,
Сарымсаков М.Б., Ниязалиев Н.С.,
Мамыркалиев Э.А., Мамбетов А.М.,
Азимов А.К., Джусупбекова Н.С., Усенбаев Н.Т.,
Ибраев К.Э., Керималиев Ж.К., Чуйков Н.А.,
Сагымбаев А.А., Борубаев С.Н., Шерипов Э.Д.,
Асанов А.А., Батырканов Т.К., Джуматаева Г.М.,
Оскомбаева К.Т.;

Кыргыз Республикасынын министрликтеринен жана ведомстволорунан:
Секимов Б.Ш., Асанов П.Д.;

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынан:
Утурова Д.Д.

**Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына
жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу сереби боюнча Негизги билдирүүнүн
долбоорун жактыруу жөнүндө**

(макулдашуу баракчалары тиркелет)

Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу серебин даярдоо боюнча Координациялык комиссиянын мүчөлөрү тарабынан жактырылган Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу сереби боюнча Негизги билдирүүнүн долбоорун карап чыгып, төмөнкүдөй чечим кабыл алынды:

1. Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу сереби боюнча Негизги билдирүүнүн долбоору (мындан ары – Негизги билдирүү) тиркемеге ылайык жактырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Экономика министрлиги белгиленген мөөнөттө Негизги билдирүүнү Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлигине жиберсин.

3. Кыргыз Республикасынын Тышкы иштер министрлиги Негизги билдирүүнү Бириккен Улуттар Уюмунун Экономикалык жана социалдык кеңешинин Катчылыгына (БУУ ЭКОСОС) узатып жиберсин жана БУУ ЭКОСОС аталган документти алгандыгы жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратын кабарласын.

4. Ушул протоколдун тапшырмаларынын аткарылышын контролдоо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын экономика жана инвестициялар бөлүмүнө жүктөлсүн.

**Кыргыз Республикасынын
вице-премьер-министри,
Комиссиянын жетекчиси**

Э.Ш.Асрандиев

**Кыргыз Республикасында Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттарына
(ТӨМ) жетүүнүн Улуттук ыктыярдуу сереби (УЫС) боюнча
НЕГИЗГИ БИЛДИРҮҮ**

Киришүү

Кыргыз Республикасы БУУнун 2030-жылга чейинки мезгилде туруктуу өнүктүрүү жаатындагы Күн тартибин ишке ашырууну колдоого алат. Туруктуу өнүктүрүүнүн максаттары (ТӨМ) мамлекеттик саясатка киргизилген жана Улуттук өнүктүрүү стратегиясында (2018-2040), “Биримдик. Ишеним. Жаратмандык” Программасында (2018-2022) чагылдырылган, булардын негизине адамды көңүлдүн борборуна алуу ыкмасы коюлган. 2040-жылга чейинки Стратегиянын концептуалдуу идеясы болуп туруктуу экономикалык өсүштүн концепциясынын призмасы аркылуу Адамдын татыктуу жашоо деңгээлин жана анын жогорку сапатын камсыздоо саналат. Кыргыз Республикасы калктын кыйла аярлуу топторуна басым кылуу жана артыкчылыктуу көңүл буруу менен “эч кимди артта калтырбоо” деген глобалдык милдеттенмени карманат.

УЫСти даярдоо процесси көп тараптуу жана көп секторлуу болду, бардык кызыкдар тараптар менен өнөктөштүккө негизделди. УЫСте өлкөнүн ТӨМгө жетүүнүн базалык жана практикалык ыкмалары, көйгөйлөрү жана ийгиликтери, ошондой эле андан ары иш жүргүзүү зарыл болгон чөйрөлөр чагылдырылган. Кыргыз Республикасынын Биринчи УЫСинде туруктуу өнүктүрүү жаатындагы 16 максат камтылган (14 ТӨМ кароого алынган жок). Сереп коронавирустук инфекция (COVID 19) менен байланышкан кырдаалды камтыган жана баяндамага пандемияга каршы күрөшүү үчүн өлкөдө көрүлүп жаткан чаралар боюнча маалымат киргизилген.

“Эч кимди артта калтырбоо” милдеттенмесин ишке ашыруу.

Кыргыз Республикасында бул милдеттенмени ишке ашыруу, өнүктүрүү процесстеринен кыйла тартылбаган коомдун топторунун фундаменталдуу укуктарын ишке ашыруу жана жашоо сапатын жогорулатуу үчүн артыкчылыктарды белгилөө зарылдыгын түшүндүрөт. Ушуну менен бирге, өлкөдө түзүмдүк көйгөйлөр бар экендиги жана адамдын туруктуу өнүгүүсүнүн негизги багыттарын ишке ашыруу үчүн ресурстардын жетишсиздиги эске алынат.

Баалоого көп аспекттүү ыкманы колдонуу, аныкталган тобокелдиктердин жана аярлуулуктун бардык спектрин эске алуу менен “эч кимди артта калтырбоо” деген милдеттин татаал экендигин көрсөттү. Баалоо процессине мамлекеттик органдар, жарандык коомдун уюмдары жана өнүктүрүү боюнча өнөктөштөр менен тематикалык консультациялар

киргизилген. Иш негизги элементтердин өз ара байланышына багытталган болчу: басмырлоо, географиялык жайгашуу, социалдык-экономикалык статус, жашоо жана өлүмдүн көрсөткүчтөрү, ошондой эле аярлуулук.

Жүргүзүлгөн иштер жана ТӨМгө жетүүгө мониторинг жүргүзүүдө жана “эч кимди артта калтырбоо” ыкмасын баалоодо колдонулган методологиясы орточо улуттук көрсөткүчтөрдүн чегинен чыгууга жана кыйла аярлуу топтордогу конкреттүү кырдаалдын көп түрдүүлүгүн, басмырлоонун, теңсиздиктин, обочолонуунун кайчылаш жана негизги факторлорун, чектөөлөрдү начарлатуу үчүн тобокелдиктерин аныктоого мүмкүндүк берди.

Жетишкендиктер

2030-жылга карата ТӨМгө жетүү үчүн Кыргыз Республикасы негизги артыкчылыкты белгиледи: адамдын өнүгүүсүнө багытталат саясатты жүргүзүү. Бул үчүн адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин укуктук жана соттук коргоону камсыз кылуу, теңсиздикти кыскартуу, кедейчиликти жоюу, климаттын өзгөрүү кесепеттерин жеңилдетүү, кырсыктар тобокелдиктерин азайтуу, адамдын өнүгүүсүнө инвестиция салуу, коомдун бардык катмары үчүн билимдерди жана көндүмдөрдү түзүү, жумуш орундарын түзүү жана сейрек жашоо мүнөзүн колдоо, гендердик теңчиликти илгерилетүү боюнча улуттук пландар ишке ашырылууда.

Өлкөдө жакырчылык дээрлик жок болду. Жалпы билим берүү акысыз, жалпы жеткиликтүү жана милдеттүү. Кыргыз Республикасы биринчилерден болуп жарандыгы жок адамдардын көйгөйүн толук чечип берди. Бул айрым адамдарга жана коомго жалпысынан таандык болуп саналат, коомдун бардык катмарларынын социалдык өнүгүүсүн жана мүмкүндүктөрүн жана экономикалык укуктарын кеңейтүү, саясий катышуусун камсыздоо үчүн ТӨМдүн ар тараптуу жана калыптанган мүнөзгө ээ болууга мүмкүндүк берет.

2040-жылдары өлкөнү өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясы туруктуу экономикалык жана социалдык өнүктүрүү, анын ичинде санариптештирүүнү, ишкердикти өнүктүрүү, учурдагы жана келечектеги муундар үчүн инновациялык жана экологиялык таза технологияларды киргизүү үчүн мүмкүндүктөрдү камсыздайт. 2019-жылы Кыргыз Республикасы Борбордук Азиянын орто кирешелүү/ортодон төмөн кирешелүү өлкөлөрүнүн тобунда жана сегментинде ТӨМдү ишке ашыруу, прогресске жетишүү көрсөткүчтөрү боюнча өз ара көзкаранды алты өзгөртүп түзүүнүн негизинде бааланган алдыңкы позицияга ээ болгон.

Кыргыз Республикасы ТӨМдү ишке ашырып баштаган тартып бир катар маанилүү макулдашууларды ратификациялады, алардын ичинде ТӨМдү аткарууда прогрессти тездетүү үчүн кошумча мүмкүндүктөрдү камсыздаган БУУнун Майыптардын укуктары жөнүндө конвенциясы жана Климаттын өзгөрүшү жөнүндө Париж келишими.

Кыйынчылыктар

Жетишкендиктерге карабастан, улуттук көп кырдуу кедейчиликтин деңгээли өтө жогору болуп саналат жана өтө тынчсызданууну жаратат.

Салыштырмалуу туруктуу экономикалык өсүш темпи, орточо эсеп менен алганда 5,3%ды түзөт, бул калктын жыргалчылыгынын олуттуу өсүшүн камсыз кылуу үчүн жетишсиз болуп эсептелет. Инновацияларды киргизүүнүн начардыгы жана инфраструктуранын өнүкпөгөндүгү өлкөнүн экономикалык өнүгүүсүн татаалдаштырууда жана шаарда да, айыл жеринде да калктын жашоо деңгээлин теңдөө мүмкүнчүлүгүн азайтууда. Жумуш менен камсыз кылуу жана эмгек өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу маселелери актуалдуу бойдон калууда.

Корутунду

Кыргыз Республикасы ТӨМгө жетүүгө, адамдын өнүгүүсү үчүн чөйрөнү түзүүгө, ар бир адамдын дараметин ачууга жана анын ден соолугун, эркиндигин, укугун коргоо аркылуу бакубаттуулугун камсыздоого, гендердик теңчиликти, жумуш менен камсыз кылууну жана кирешелердин туруктуулугун кыйла толук камсыздоого багытталган активдүү иштерди улантат.

Кыргыз Республикасы ишкерлер жана инвесторлор үчүн жагымдуу шарттарды түзүү аркылуу атаандашууга жөндөмдүү санариптик экономиканы калыптандырууга, ошондой эле инновациялык жана жаратылышты сактоочу технологияларды колдонууга багытталган реформаларды активдүү жүргүзөт. Кыргыз Республикасы өлкөнүн өнүгүүсү үчүн ар бир региондун татыктуу салым кошуусуна жана ар бир региондо калктын сапаттуу кызмат көрсөтүүлөргө жеткиликтүүлүгүн камсыздоо жана жашоосу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү максатында бардык күч аракеттерин жумшайт.